

Обставини справи

Суть скарг заявника – В. Медведчука – зводиться до таких аспектів прав і свобод за Конвенцією:

– стаття 5 Конвенції: заявник скаржився на відсутність «розумної підозри» у зв'язку з його домашнім арештом, стверджуючи про те, що підозра ґрунтувалася на розпливчастих положеннях Кримінального кодексу України й доказах, зібраних із порушенням відповідних процесуальних норм органами, які не були на це уповноважені. Такий захід не мотивувався відповідними та достатніми підставами. Він стверджував, що не було розглянуто можливість застосування запобіжних заходів, які б меншою мірою втручалися в приватне життя;

– стаття 6 Конвенції: заявник вважав, що його було повідомлено про підозру в спосіб, який суперечив процедурі (поштою, а не особисто); що суди, які розглядали його справу, не були безсторонніми й належним чином не оцінили його аргументів проти обрання йому відповідного запобіжного заходу; їхні рішення не були належним чином обґрунтовані; що Печерський районний суд не мав юрисдикції для ухвалення рішення у справі і що цей суд розглянув клопотання слідчого про продовження строку досудового розслідування 7 липня 2021 року за відсутності заявника та його адвокатів.

Посилаючись на статтю 18 Конвенції, взяту разом зі статтями 5 та 6 Конвенції, заявник скаржився на те, що застосований до нього запобіжний захід мав приховані мотиви, зокрема «усунення його як члена парламенту (який належав до опозиції) з політичного та суспільного життя України».

Відповідні обставини за цією заявою стосувалися подій березня – липня 2021 року.

За наявною інформацією в ЗМІ, 12 квітня 2022 року заявника затримала Служба безпеки України на підставі рішення суду, ухваленого в березні 2022 року в межах іншого кримінального провадження стосовно нього.

Оцінка Суду

ЄСПЛ зауважив, що кримінальне провадження щодо заявника все ще перебуває на початковій стадії, тому його скарги за статтею 6 Конвенції є передчасними.

Стосовно скарг, які підлягають розгляду за статтею 5 Конвенції, слід зазначити, що заявник, якого було повідомлено про підозру та про підстави, якими слідчі обґрунтовували доцільність обрання запобіжного заходу у його справі, і який був юридично представленим упродовж всього провадження, висловлював більшість своїх скарг у цій справі (за винятком його ймовірного «переслідування» і стверджуваних прихованих мотивів переслідування) у судах двох рівнів юрисдикції. ЄСПЛ підкреслив, що обраним запобіжним заходом був домашній арешт і що відповідь судів на скарги заявника й наведені ними підстави, якими обґрунтовувалися ці

рішення, не видаються свавільними чи необґрунтованими. Загалом оцінку судами питання про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту у випадку заявника варто розглядати як позбавлення свободи в розумінні статті 5 Конвенції (див. *Korban v. Ukraine*, no. 26744/16, § 139, 4 липня 2019 року), яка відповідала основним матеріальним та процесуальним гарантіям цього положення (див, серед інших справ, *Shmorgunov and Others v. Ukraine*, nos. 15367/14 та 13 інших, §§ 459–61, 21 січня 2021 року) (пункт 15 рішення).

Крім цього, посилення на різні докази в наданих ЄСПЛ матеріалах свідчать про те, що підозра у вчиненні заявником державної зради (шляхом передачі військової таємниці іншій державі) обґрунтовувалася достатньо об'єктивними елементами, аби її можна було вважати «розумною» за пунктом 1 (с) статті 5 Конвенції. На цьому етапі не є вирішальним, чи призведуть ці докази до засудження або навіть до пред'явлення офіційних обвинувачень (див. *Merabishvili v. Georgia* [GC], no. 72508/13, § 184, 28 листопада 2017 року). Немає також необхідності розглядати питання про наявність розумної підозри щодо двох інших обвинувачень (організація заходів, спрямованих на дестабілізацію соціально-політичної ситуації в Україні, та реєстрація в Росії компанії, яка отримала дозвіл на розроблення родовищ нафти й газу в Автономній Республіці Крим) (пункт 16 рішення).

Також на початковій стадії провадження суди не були об'єктивно нерозумними (необґрунтованими) вбачати ризик того, що якщо заявникові буде дозволено залишитися на свободі, він може спробувати приховати чи знищити будь-які потенційні докази, яких слідчі ще не отримали щодо підозри, про яку йде мова, або чинити тиск на потенційних свідків чи співпідозрюваних, щоб вони це зробили. Крім того, сам характер підозри заявнику передбачав високий рівень зв'язків за кордоном і, відповідно, підтверджував висновок про наявність ризику втечі (пункт 17 рішення).

До того ж аргумент заявника щодо тлумачення судами відповідних процесуальних норм не є переконливим. У будь-якому разі стверджувані процесуальні недоліки розслідування не були такого виду або ступеня серйозності, щоб перешкодити подальшому переслідуванню чи обвинуваченню заявника у зв'язку з підозрюваною злочинною діяльністю (пункт 18 рішення).

Тому запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, застосований до заявника, ґрунтувався на «розумній підозрі» та був виправданий ризиком заподіяння шкоди відправленню правосуддя згідно зі статтею 5 Конвенції (пункт 19 рішення).

Усупереч аргументам заявника за статтею 6 Конвенції (які мають бути розглянуті з точки зору процесуальних гарантій пунктів 2 та/або 3 статті 5 Конвенції) питання про обрання / застосування домашнього арешту було вирішено у справедливий спосіб із дотриманням процесуальних прав заявника. Заявник мав можливість висувати свої аргументи проти застосування такого заходу, а також щодо ймовірних процесуальних недоліків у національному провадженні, які суди двох інстанцій належним чином розглянули й на які надали відповіді. ЄСПЛ не вбачив підстав вважати, що суди, ухвалюючи рішення, діяли свавільно або що були сумніви в їхній неупередженості (пункт 20 рішення).

Хоча високопоставлені українські посадовці публічно заявляли, що заявник і деякі його політичні союзники допомагали російській владі в її агресії проти України, та Рада національної безпеки і оборони України запровадила проти них економічні санкції у зв'язку із цим (див. пункти 3–4 цього рішення), що не є предметом розгляду ЄСПЛ в цій заяві, немає жодних доказів того, що домашній арешт заявника був запламований свавіллям або був частиною стратегії влади, спрямованої на перешкоджання провадженню ним політичної діяльності чи «усунення його із суспільного життя» (порівняйте *Shmorgunov and Others*, цит. в цій справі, §§ 464–77) (пункт 21 рішення).

У світлі наведеного ЄСПЛ відхиляє скарги заявника як явно необґрунтовані згідно з пунктами 3 та 4 статті 35 Конвенції (пункт 22 рішення).

Висновок

Заяву визнано неприйнятною.

Рішення в цій справі ухвалене Комітетом 2 червня 2022 року, оприлюднене 15 вересня 2022 року та є остаточним.